

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

2026

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI	32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARINING ROLI.....	47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO'LOVLAR TIZIMI TAHLILI	53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolnizozov Murodbek Madiyarovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOYIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O'ZGARISHLAR.....	59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN'IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI	64
Namazov Gafur Shokulovich	
BALIQCILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O'RNI	69
Beglayev Uchqun Xurramovich	
KAMBAG'ALLIK FENOMENINING IJTIMOYIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI	75
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	81
Artikova R.A.	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO'LASH QOBILİYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG'INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	88
Ibragimov G'anjion G'ayratovich	
STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN	93
Axliddin Aroplitdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich	
РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ.....	99
Айматова Фарида Хуразовна	
KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	107
Shukurillaev Jahongir Botir o'g'li	
DEHQON XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	113
Xakimov Zafar Ibragimovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDIY MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	124
Muhammadiyeva Nodira	
SUN'IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDIY RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA).....	131
Santjar Abdumurodovich Sattorov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI	139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna	

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI	144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna	
MAHALLIY VA XALQARO TURIZM BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI, TAMOIYILLARI VA MEKANIZMLARI	152
Alikulov Samar Abdurashidovich	
TRANSPORT XIZMATLARINING SOHALAR BO'YICHA TAQSIMOTI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TASNIFI	159
Karimova Shaxnoza Uktamovna	
RAQAMLI TO'LOVLAR VA O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV SHAFFOFLIGI	165
Ruziyeva Barno Yadgarovna	
ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ.....	172
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
MAJBURIY IJRO HARAKATLARINI RAQAMLASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	177
Matmuratova Nasiba Azatovna	
OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLAR TAHLILI	181
Pulatov Abdulla	
INVESTITSION LOYIHALARNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA ULARNI MOLIYALASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	185
Nazarov Aziz Avazovich	
ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ.....	190
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING MAQSADLI PROGNOZ PARAMETRLARI.....	197
Omonova Nafisa Qahramon qizi	
MANAGEMENT STRATEGIES IN WOMEN'S BUSINESS: GENDER-SPECIFIC APPROACHES, INNOVATIVE MODELS, AND DIGITAL TRANSFORMATION.....	200
Ahrorova Asila	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	207
Hakimova Oydina Abdulhamidovna, Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
INSON TARAQQIYOTI INDEKSI VA UNI ANIQLAB BERUVCHI KO'RSATKICHLARNING KORRELYATSION-REGRESSION TAHLILI.....	212
Tursunov Rasul Tairovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ.....	218
Эргашева Феруза Насруллаевна	
ENHANCING THE METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM VILLAGES IN UZBEKISTAN	226
Khudaynazarova Dilorom Khayrullaevna	
THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING COMPETITIVENESS IN THE GREEN ECONOMY	231
Musadjanova Nargiza Abduvoxid qizi	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINING O'RNI VA SAMARADORLIGI.....	238
Saodat Sadriddinova	
OLIY TA'LIMDA CHET TILLARNI O'QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	243
Saida Xabibullayeva	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИСКАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ТУРИЗМА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	247
Исматиллаева Роза Тухтамуратовна, Тураева Сурия Тельмановна	

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERINING QIYMAT YARATISH UZLUKSIZ ZANJIRIDA AGROSERVIS XIZMATLARI KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	252
Kudratova Iroda Turdibayevna	
QISHLOQ XO'JALIGI IQTISODIYOTIDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI	257
Nurullayeva Raushan Koptleuovna, Nurimbetov Timur Uzaqbergenovich	
FIZIKA UMUMIY KURSIGA NANOTEXNOLOGIYA TUSHUNCHALARINI KIRITISHNING METODIK ASPEKTLARI VA KOMPONENTLARI	260
Sottarov Abduvali Umirqulovich	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK HISOBOTLAR VA ULARNING TUTGAN O'RNI.....	266
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Rahmanova Sitara Bahodir qizi	
SANOAT KORXONALARIDA OPERATSION MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	277
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MOLİYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH.....	283
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION INVESTITSİYALASH VA MUQOBIL MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI JORIY ETISH (SIRDARYO VILOYATI MISOLIDA)	286
Maxamadiyev Turg'unboy Jumabayevich	
O'ZBEKISTONDA XO'JALIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARI FAOLIYATINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH.....	292
Valijonov Akmaljon	
IQTISODIYOTNING AGRAR SEKTORIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH: NAZARIY VA USLUBIY YONDASHUVLAR	296
Matrasulov Baxodir Erbutayevich	
O'ZBEKISTON MOLİYA TIZIMIDA MAHALLIY MOLİYANING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	303
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
МЕТОД ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО ПАКЕТА	308
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
QASHQADARYO VILOYATI SANOATINI XUDUDIY TARKIBINI TAKOMILASHTIRISH YO'LLARI	311
Uralov Eliboy Omonovich	
INNOVATSION VA AN'ANAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA KO'CHAT YETISHTIRISHNING TAQQOSLAMA TAHLILI	316
Abdulfarmonov Farrux Faxriddinovich	
EKSPORT IMKONIYATLARI VA LOGISTIKA SAMARADORLIGINI SOLISHTIRISH.....	320
Safarova Muxabbat Radjabovna	
IJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI O'SISHI DINAMIKASI VA LIKVIDLIK KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	324
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
KO'CHMAS MULKNI OMMAVIY BAHOLASHNING INNOVATSION TEXNOLOGIYALARI.....	331
Xushvaqtov Jasur Shuhrat o'g'li	
TURIZM XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLARDA MOLİYAVIY HISOBOTLARNI MHXS GA O'TKAZISHDA TRANSFORMATSIYA REJASINI ISHLAB CHIQISH MASALALARI.....	339
G'afforov Ilhomjon Ilyosjonovich	
QURILISH SANOATI KORXONALARI DIVERSIFIKATSIYALASHUVINING IQTISODIY MEXANIZMLARI	343
Yembergenova Aynur Aydosbaevna	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHNING NAZARIY JIHATLARI	351
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	

KAPITAL BOZORI ORQALI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA INVESTITSIYA JALB QILISHNING BELARUS TAJRIBASI	357
Abduraxmanov Adham Raxmatullayevich	
BARQAROR QISHLOQ XO'JALIGI AMALIYOTLARINI JORIY ETISHDA XULQ-ATVOR OMILLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI	362
Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich	
SANOAT KORXONALARIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	367
Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov	
O'ZBEKISTONDA MEHMONXONALARNI MOLIYALASHTIRISH ORQALI JOYLASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	373
Xasanova Naimaxon Akmal qizi	
SOLIQ YUKINI OPTIMALLASHTIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	381
Jovliyeva Zuhra Chori qizi	
SANOATNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA "YASHIL" INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	386
Ibragimov Zaxid Taxirovich	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ АКТИВАМИ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	395
Т.И.Бобакулов, Тухтамышева Гулнора Усмановна	
AGRAR TARMOQQA JALB QILINAYOTGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI ISHLAB CHIQRISH FUNKSIYALARI YORDAMIDA EKONOMETRIK BAHOLASH.....	401
Xatamov Ochildi Qurbonovich, Badalov Jamshid Jamolovich	
IJARA OPERATSIYALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING KAMCHILIKLARI VA UZVIY TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	409
Oripova Saodat Mirfotix qizi	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH.....	414
Xolboyeva farangiz xayrulloevna	
SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI VOSITALARNING TA'LIM JARAYONIDAGI O'RNI.....	419
To'xtamisheva Dilrabo Shermonovna	
MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORTINI KENGAYTIRISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARI	424
Kalenov K.T.	
HUNARMANDCHILIK BRENDLARINING BOZOR OMILLAR TIZIMINI (MAHSULOT, NARX, TAQSIMOT, TARG'IBOT) TAKOMILLASHTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI	428
Ergasheva Aziza	
NAMANGAN VILOYATI IQTISODIYOTIDA TARKIBIY O'ZGARISHLAR: HUDUDIY VA TARMOQ TAHLILI	436
Tohirov Jahongir Muzaffar o'g'li	
WATER HARVESTING FOR CLIMATE RESILIENCE IN UZBEKISTAN'S AGRICULTURE: OPPORTUNITIES, BARRIERS, AND POLICY RECOMMENDATIONS	445
Kripa Mondal, Dr. Anita Banerjee	
O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IQTISODIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA'MINLASH YO'LLARI	454
Sattarov Abdusamat Umirqulovich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	459
Nasibboyev Fazliddin Sirojiddinovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI MONITORING QILISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF QILISH YO'LLARI	464
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
SIRKULYAR IQTISODIYOT — IQTISODIY BARQARORLIKNING MUHIM OMILI	471
Hasanov Sh. Sh.	

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВУЗА.....	482
Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи	
TEMIR YO'L SOHASINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	488
Orifova Ximoyat Shovkat qizi	
O'ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBADAN FOYDALANISH YO'LLARI.....	494
Raximova Dilfuza Mirzakasimovna	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MILLIY HUNARMANDCHILIKNING IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH VA EKONOMETRIK PROGNOZLASH	503
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna	
MINTAQAVIY IQTISODIY O'SISHNI BAHOLASHDA EKONOMETRIK MODELLAR VA GEOSTATISTIK USULLARNI TAKOMILLASHTIRISH: SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA	509
Sattorov Sanjar Abdumurodovich	
XODIMLARNI MOTIVATSIYA QILISH VA ULARNING ISH FAOLIYATIGA TA'SIRI: O'ZBEKISTONDAGI KICHIK VA O'RTA BIZNES MISOLIDA	518
Yuldashov Aziz	
RAQOBAT MUHITIDA AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BREND STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	522
Boboyev L. Kadrxo'ja Djuraxodjayevich	
XODIMLARNI O'QITISH, QAYTA TAYYORLASH VA ISHSIZLARNI KASBGA YO'NALTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI (GERMANIYA MISOLIDA).....	528
Sattorov Ramziddin Shovxiddin o'g'li	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	533
Yangiboyev Sardor Ernazar o'g'li	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHINI RIVOJLANTIRISHDA CHIQUINDISIZ VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOYILLARINI QO'LLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	542
Nabiyeva Nilufar Olim qizi	
МАШИННОЕ ОБУЧЕНИЕ В ПРОГНОЗИРОВАНИИ РЫНОЧНЫХ ТЕНДЕНЦИЙ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ	548
Тен Марина Владимировна	
РОЛЬ, СУЩНОСТЬ И ЗНАЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	555
Каюмова Гузел Иброхимхановна	
QURILISH KORXONALARIDA AKTIVLARNI TAN OLIISHNING XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISHNI O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	562
Yahyojev To'liqin Ismatulla o'g'li	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MEVA-SABZAVOTCHILIK KORXONALARINI BOSHQARUV MEKANIZMLARI	566
Xudoyberganova Dilnoza Anvarjon qizi	
QURILISH KORXONALARIDA BOSHQARUV MUNOSABATLARI MAZMUNI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	572
Toshimov Azizbek Hakimovich	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDAGI KOMPANIYALAR KAPITALINI MAKSIMALLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	576
Muradova Dildora Abdusalimovna	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHDA BAZEL III TALABLARI	581
Norova Nozima Nabiyevna	
ЦИРКУЛЯРНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ, МИРОВАЯ ПРАКТИКА И ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ	588
Алиева С.С.	

KORXONALARDA SOLIQ HISOBINI TASHKIL ETISH VA UNING BUXGALTERIYA HISOBI BILAN O'ZARO BOG'LIQLIGI	594
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
HUDUDIY KORXONALARDA BIZNES JARAYONLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY BOSHQARUV MODEL VA TAMOYILLARINING AHAMIYATI	599
Azimova Maxfuza Rashidovna	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА - ВАЖНЫЙ ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА	604
Пирназаров Шоназар Махтовович	
RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI.....	608
Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li, Abdinazarov Suhrobbek Bekmurod o'g'li	
SINGAPUR VA JANUBIY KOREYADA BIZNES SUBYEKTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH.....	615
Nasriddinov Qobilbek Qurbonbekovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL ENERGIYAGA O'TISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	620
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
LOYIHALARNI STRATEGIK REJALASHTIRISHDA BIG DATA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH MEKANIZMLARI	625
Xamrayev Zuxritdin Abduraxmanovich	
LOYIHA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA LOYIHA JAMOASINING ROLI VA FUNKSIYALARI	629
Utemuratov Sadik Muratovich	
IQLIM O'ZGARISHI VA RESURLAR CHEKLANGANLIGI SHAROITIDA YASHIL TURIZM MODELLARINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARINI TIZIMLI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANTIRISH	633
Rasulova Nigora Yusupovna	
ВЛИЯНИЕ КУЛЬТУРНЫХ РАЗЛИЧИЙ НА ПРОЦЕСС УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ КОММУНИКАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ПОДХОД.....	637
Латипов Ашур Али Рустам угли, Хамидов Далер Дилшодович	
ADAM SMIT IQTISODIY G'OYALARI VA ULARNING ZAMONAVIY IQTISODIYOTDAGI AHAMIYATI.....	641
Boymatov Xoliyor Qurbonovich	
SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT SIFATINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	646
Baytanov O'ralboy Miraqul o'g'li	
SOCIAL PROTECTION SYSTEM OF THE POPULATION IN THE CONDITIONS OF A TRANSFORMATIONAL ECONOMY.....	651
M. Sh. Rakhimova	
SANOATNI YASHIL TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA, SIYOSIY MEKANIZMLAR VA O'ZBEKISTON UCHUN AMALIY XULOSALAR	655
To'qumbetov Og'abek Shavkat o'g'li, Ruziyeva Dilobar Isomjonovna	
TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA AHOLI FAROVONLIGINING O'RNI VA AHAMIYATI	661
Bobayev Isroiljon Abdinabiyevich	
IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF THE MAHALLA INSTITUTION IN THE TERRITORIAL GOVERNANCE SYSTEM: MODERNIZATION OF INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISMS	666
Mirbabayev Farrukh Atkhamovich	
AHOLINI UY-JOY BILAN TA'MINLASHDA DAVLAT BUDJETI XARAJATLARI TAHLILI	674
Xannarov Komiljon Karimovich	
INVESTITSIYA KO'CHMAS MULKI HISOBINI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	681
Maxmudov Jamshed Ashrafovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ РАЗВИТИЯ ПАЛОМНИЧЕСКОГО ТУРИЗМА.....	687
Навруз-Зода Бахтиёр Негматович, Мусаев Маликжон Кароматович	

TRANSFORMING UZBEKISTAN THROUGH DIGITALIZATION IN A GLOBALIZED WORLD.....	694
Narzullaeva Umidakhon Nodir qizi	
SUG'ORILADIGAN YERLARDA SUVDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	699
Elomonov Ro'zimurod Doniyor o'g'li, Abdug'aniyev Otabek Allajonovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННЫХ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ.....	704
Р. И. Хакимов	
TURIZM SOHASIDA OILAVIY TADBIRKORLIKNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHGA USLUBIY YONDOSHUVLAR	713
Pardayeva Ozoda Mamayunusovna	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINI BOSHQARISHDA SAMARADORLIK HOLATI TAHLILI	718
Kasimov Saidakmal Saidahrolovich	
BANKLARNING IJTIMOIIY ROLINI OSHIRISHDA YASHIL DEPOZITLARNING AHAMIYATI	722
Berdiyev Akram O'ktamovich	
CHAKANA BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI	728
Xikmetov Nodirbek Ikromovich	
AHOLI DAROMADLARI TENGSIZLIGINING SHAKLLANISHI, UNING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	735
Atayev Jaxongir Erkinovich	
KORXONALARDA DAROMAD VA XARAJATLAR BILAN BOG'LIQ MOLIYAVIY XATARLAR TASNIFI VA ULARNI AUDITDA ANIQLASH USULLARI.....	740
Mehriyev Sobit Sayim o'g'li, Dadarbayev Muzaffar Abduraxmanovich	
GREEN BONDS: ESSENCE, SIGNIFICANCE AND DEVELOPMENT PROSPECTS IN UZBEKISTAN	746
Susanna S. Alieva	
RAQAMLI IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	753
Marupov Qobil Komilovich	
МОДЕЛЬ ЧЕБОЛЬ ОРГАНИЗАЦИИ БИЗНЕСА В РЕСПУБЛИКЕ КОРЕЯ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЙ И СРАВНИТЕЛЬНО-УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	758
Латипов Ашур Али Рустам ўғли, Ризаева Зумрад Алишеровна	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RAG'BATLANTIRISHDA SOLIQ PREFERENSIYALARINING ROLI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	762
Allaberganova Kumush Javlonbek qizi, Beknazarova N.T.	
AKSIZ SOLIG'INING BUDJET DAROMADLARI SHAKLLANISHIDAGI O'RNI VA MAZKUR SOLIQNI BUDJETGA UNDIRISH TARTIBINING TAHLILI	769
Nazarova Rushana Ravshan qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING ROLI: XORAZM VILOYATI MISOLIDA.....	774
Ibodullayev Dilshod Ibragimovich	
HUUDUDIY INVESTITSION JOZIBADORLIKNI BAHOLASHNING OPTIMIZATSIYALANGAN METODOLOGIYASI: ASOSIY KO'RSATKICHLARNING KO'P O'LCHOVLI TAHLILI.....	781
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna, Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi	

HUDUDIY INVESTITSION JOZIBADORLIKNI BAHOLASHNING OPTIMIZATSIYALANGAN METODOLOGIYASI: ASOSIY KO'RSATKICHLARNING KO'P O'LCHOVLI TAHLILI

Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna

Renessans ta'lim universiteti

Iqtisodiyot kafedrası Phd, v.b., dots.

<https://orcid.org/0009-0002-2102-4522>

Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi

TDIU Ilmiy jurnallar tahririyati bosh mutaxassisi

shoxistaxoliyorova@gmail.com

orcid.org/0009-0003-3444-0960

Annotatsiya. Hududning investitsion jozibadorligini baholash strategik qaror bo'lib, u hududiy rivojlanish va iqtisodiy o'sishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ushbu tadqiqot, hududiy baholash uchun optimallashtirilgan metodologiyani ishlab chiqish maqsadida, iqtisodiy, ijtimoiy, infratuzilma va boshqa asosiy omillarni ma'lum vaqt oralig'ida chuqur tahlil qilish orqali investitsion jozibadorlikni kompleks baholashni ko'rib chiqadi. Tadqiqot iqtisodiy (0,31), ijtimoiy (0,27), infratuzilma (0,23) va boshqa (0,19) ko'rsatkichlarga asoslanib, ularning nisbiy ta'sirini va o'zaro bog'liqligini aniqlaydi. Empirik tahlil uchun regressiya va korrelyatsiya usullaridan foydalanib, ushbu omillarning hududiy jozibadorlikka og'irlik koeffitsientlariga asoslangan ta'siri baholanadi. Ko'p o'lchovli tahlil yordamida ushbu o'lchovlar orasidagi dinamik va o'zaro ta'sirni chuqurroq o'rganamiz. Natijalar shuni ko'rsatadiki, iqtisodiy va ijtimoiy ko'rsatkichlar eng yuqori ta'sirga ega bo'lib, infratuzilma va qo'shimcha omillar bilan kuchli bog'liqlikni namoyon qiladi. Tadqiqot ko'rsatadiki, ko'rsatkichlar og'irliklarining muvozanatlanganligi muhim ahamiyat kasb etadi va moslashtirilgan metodologiyalar optimal hududiy rivojlanish natijalariga erishishda katta rol o'ynaydi. Ushbu omillar o'rtasidagi bog'liqliklar hududiy investitsion jozibadorlikka sezilarli ta'sir ko'rsatib, optimallashtirish jarayoni asosan omillar og'irliklarini aniq kalibrlash orqali erishiladi. Ushbu tadqiqot siyosatchilar va manfaatdor tomonlarning hududiy investitsiyalar dinamikasini chuqurroq tushunishini ta'minlaydi va mo'ljallangan strategiyalarni ishlab chiqishda amaliy tavsiyalar beradi. Takomillashtirilgan metodologiyaning bosqichma-bosqich qo'llanilishi investitsiya rejalashtirishni takomillashtirishga va uni turli geografik hamda ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarda kengroq qo'llashga hissa qo'shishni maqsad qiladi.

Kalit so'zlar: Hududiy investitsion jozibadorlik, infratuzilma rivojlanishi, og'irlik ko'rsatkichlari metodologiyasi, barqaror hududiy rivojlanish, ko'p o'lchovli tahlil, iqtisodiy va ijtimoiy ko'rsatkichlar, siyosatni optimallashtirish tizimi.

Abstract. Assessing the investment attractiveness of a region is a strategic decision that has a significant impact on regional development and economic growth. This study, in order to develop an optimized methodology for regional assessment, considers a comprehensive assessment of investment attractiveness through an in-depth analysis of economic, social, infrastructure and other key factors over a certain period of time. The study identifies the relative impact and interdependence of economic (0.31), social (0.27), infrastructure (0.23) and other (0.19) indicators. For empirical analysis, regression and correlation methods are used to assess the impact of these factors on regional attractiveness based on weight coefficients. Using multivariate analysis, we study the dynamics and interactions between these dimensions in more depth. The results show that economic and social indicators have the highest impact, exhibiting strong correlations with infrastructure and additional factors. The study shows that the balance of indicator weights is of great importance and that adapted methodologies play a major role in achieving optimal territorial development outcomes. The relationships between these factors significantly affect territorial investment attractiveness, and the optimization process

is achieved mainly through precise calibration of factor weights. This study provides policymakers and stakeholders with a deeper understanding of the dynamics of territorial investments and provides practical recommendations for developing targeted strategies. The phased application of the improved methodology aims to contribute to improving investment planning and its wider application in different geographical and socio-economic conditions.

Key words: Regional investment attractiveness, infrastructure development, weighting indicator methodology, sustainable regional development, multidimensional analysis, economic and social indicators, policy optimization system.

Аннотация. Оценка инвестиционной привлекательности региона является стратегическим решением, оказывающим существенное влияние на региональное развитие и экономический рост. В данном исследовании, с целью разработки оптимизированной методологии региональной оценки, рассматривается комплексная оценка инвестиционной привлекательности посредством углубленного анализа экономических, социальных, инфраструктурных и других ключевых факторов за определенный период времени. В исследовании определяется относительное влияние и взаимозависимость экономических (0,31), социальных (0,27), инфраструктурных (0,23) и других (0,19) показателей. Для эмпирического анализа используются методы регрессии и корреляции для оценки влияния этих факторов на региональную привлекательность на основе весовых коэффициентов. С помощью многомерного анализа более подробно изучается динамика и взаимодействие между этими измерениями. Результаты показывают, что наибольшее влияние оказывают экономические и социальные показатели, демонстрирующие сильную корреляцию с инфраструктурными и другими факторами. Исследование показывает, что баланс весов показателей имеет большое значение и что адаптированные методологии играют важную роль в достижении оптимальных результатов территориального развития. Взаимосвязь между этими факторами существенно влияет на привлекательность территориальных инвестиций, а процесс оптимизации достигается главным образом за счет точной калибровки весовых коэффициентов факторов. Данное исследование предоставляет политикам и заинтересованным сторонам более глубокое понимание динамики территориальных инвестиций и предлагает практические рекомендации по разработке целевых стратегий. Поэтапное применение усовершенствованной методологии направлено на совершенствование инвестиционного планирования и его более широкое применение в различных географических и социально-экономических условиях.

Ключевые слова: привлекательность региональных инвестиций, развитие инфраструктуры, методология взвешивания показателей, устойчивое региональное развитие, многомерный анализ, экономические и социальные показатели, система оптимизации политики.

KIRISH

Hududiy investitsiyalarni tahlil qilish sohasining ahamiyati yuqori bo'lib, u barqaror iqtisodiy o'sish va rivojlanishni rag'batlantirish uchun mustahkam asos yaratadi. Investitsion jozibadorlikni baholashning murakkabligi tufayli yuzaga keladigan muammolar strategik qaror qabul qilish jarayonlariga va hududiy rivojlanish siyosatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi [1,2]. [3,4] kabi olimlarning innovatsion tadqiqotlari hududiy raqobatbardoshlik va investitsion omillarni tushunishning asoslarini yaratgan. Keng tan olingan "Lokatsiya nazariyasi"ga ko'ra, hududning jozibadorligi iqtisodiy, ijtimoiy va infratuzilma omillarining ko'p qirrali o'zaro ta'siriga bog'liq.

Investitsion qarorlar noto'g'ri ma'lumotlarga asoslanganida yuzaga keladigan xatarlarni kamaytirish uchun samarali baholash metodologiyalari zarur, ayniqsa turli ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarga ega hududlar kontekstida [5,6]. Ushbu hududlar investitsion jozibadorlikni oshirish maqsadida infratuzilmani rivojlantirish va ijtimoiy-iqtisodiy rejalashtirish kabi yondashuvlarni qo'llab kelmoqda [7,8]. Biroq, mavjud baholash metodologiyalarining ko'pchiligi asosiy ko'rsatkichlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni yetarlicha hisobga olmaydi yoki ushbu omillarni optimallashtirish uchun kompleks yondashuvni taqdim etmaydi. Ushbu ko'rsatkichlarning adolatli muvozanatini ta'minlamasdan amalga oshirilgan investitsion rejalashtirish ko'pincha samaradorlikning pasayishi va imkoniyatlarning boy berilishiga olib keladi.

Jahon bankinging (2020) ma'lumotlariga ko'ra, infratuzilma sifatining 10% ga oshishi hududiy iqtisodiy ishlab chiqarish hajmining 15% ga o'sishi bilan bog'liq bo'lib, bu infratuzilmaning rivojlanishdagi muhim rolini tasdiqlaydi [9]. Baholash metodologiyalarining qiyosiy tahlili shuni ko'rsatadiki, ko'p o'lchovli modellar ko'pincha yanada aniq va amaliy natijalar beradi. Adabiyotlarda iqtisodiy barqarorlik, ijtimoiy farovonlik va infratuzilma rivojlanishining investitsion rejalashtirishdagi roli kabi mavzular o'rganilgan [10,11]. Empirik natijalar iqtisodiy va ijtimoiy ko'rsatkichlar hududiy jozibadorlikka eng muhim ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Ushbu tadqiqot regressiya va korrelyatsiya usullarini qo'llab, asosiy investitsion ko'rsatkichlarning o'zaro bog'liqligi va optimallashtirishini ko'p o'lchovli tahlil yordamida o'rganadi.

Shunga qaramay, hozirgi tadqiqotlar hali ham hududiy investitsion qarorlarni optimallashtirish uchun muvozanatli ko'rsatkichlar tizimini to'liq o'rganmagan [12,13]. Bir qator tadqiqotlar, masalan, turli ijtimoiy-iqtisodiy kontekstlar uchun umumiy qo'llaniladigan metodologiyaning yetishmasligi kabi bo'shliqlarni aniqlagan, ammo bu jihatlar hali o'rganilmagan. Mavjud adabiyotlar asosan rivojlangan hududlarga qaratilgan

bo'lib, rivojlanayotgan hududlar bo'yicha cheklangan ma'lumotlarni taqdim etadi [14,15]. Umuman olganda, adabiyotlarda ko'rsatkichlarning ta'siri hududiy dinamikaga bog'liq ekanligi ta'kidlanadi, ammo rivojlanayotgan iqtisodiyotlar kontekstida bu o'zaro ta'sirlar kompleks ravishda tahlil qilinmagan.

Ushbu tadqiqot iqtisodiy, ijtimoiy, infratuzilma va boshqa ko'rsatkichlarning o'zaro bog'liqligini o'rganish orqali ushbu bo'shliqlarni to'ldirishga qaratilgan. Tadqiqotning asosiy maqsadi turli hududiy dinamik sharoitlarda investitsion jozibadorlikni baholashdir. Ushbu maqsadlarni hal qilish hududiy investitsion rejalashtirishni chuqurroq tushunishni rivojlantirish va barqaror o'sishni rag'batlantirish uchun juda muhimdir. Ushbu tadqiqot natijalari siyosatchilar va manfaatdor tomonlar uchun investitsiyalar samaradorligini oshirishga yo'naltirilgan strategiyalarni ishlab chiqishda sezilarli siyosiy ahamiyatga ega. Tadqiqot optimallashtirilgan, ko'p o'lchovli baholash tizimini ishlab chiqish orqali hududiy baholash metodologiyalari bo'yicha adabiyotlarga hissa qo'shadi.

Tadqiqot aralash uslubdagi dizaynni qo'llab, asosiy ko'rsatkichlarning o'zaro bog'liqligi va ularga tegishli og'irliklarni o'rganadi. Ushbu metodologiya investitsion omillar va ularning o'zaro ta'sirlarini mustahkam baholashni ta'minlash uchun tanlangan. Ma'lumotlarni tahlil qilish regressiya va korrelyatsiya usullari orqali amalga oshiriladi. Ushbu jarayon davomida, ko'p o'lchovli va qiyosiy tahlillar kabi bir qator analitik strategiyalar qo'llanilib, hududiy investitsion jozibadorlikka ta'sir qiluvchi dinamikalarni har tomonlama tushunish ta'minlandi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Hududiy investitsion jozibadorlikni baholash masalasi zamonaviy iqtisodiyot fanida muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Mazkur yo'nalishda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar investitsion muhitni aniqlash, hududlararo tafovutlarni baholash hamda investitsiya oqimlarini samarali boshqarish imkonini beradi. Investitsion jozibadorlik tushunchasiga dastlabki ilmiy yondashuvlar klassik va neoklassik iqtisodiy nazariyalar doirasida shakllangan bo'lib, ular asosan kapital harakati va foyda maksimalizatsiyasiga asoslangan. Keyinchalik esa hududiy rivojlanish nazariyalari, xususan, lokatsion iqtisodiyot, klasterlashuv nazariyasi va institutsional iqtisodiyot doirasida mazkur tushuncha yanada kengaytirildi. Xorijiy olimlardan M. Porter hududiy raqobatbardoshlik va investitsion jozibadorlik o'rtasidagi bog'liqlikni asoslab, "raqobat ustunligi olmosi" modeli orqali hududlarda investitsiya jalb qilish omillarini tizimlashtirgan. Ushbu modelda ishlab chiqarish omillari, talab sharoitlari, tegishli va qo'llab-quvvatlovchi tarmoqlar hamda firmalar strategiyasi asosiy determinantlar sifatida qaraladi. Dunning tomonidan ilgari surilgan OLI (Ownership–Location–Internalization) paradigmasi ham investitsion jozibadorlikni tushuntirishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, unda ayniqsa hududning lokatsion afzalliklari (Location advantages) alohida e'tirof etiladi. Ushbu yondashuvga ko'ra, hududiy infratuzilma, bozor sig'imi, mehnat resurslari sifati va institutsional muhit investitsiya qarorlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Hududiy investitsion jozibadorlikni baholash metodologiyasi bo'yicha ko'plab ilmiy ishlar mavjud. Xususan, J. Sachs, A. Warner va D. Kaufmann kabi olimlar tomonidan ishlab chiqilgan indekslar investitsion muhitni kompleks baholashga qaratilgan. Ularning yondashuvlarida makroiqtisodiy barqarorlik, siyosiy muhit, korrupsiya darajasi va institutsional sifat asosiy indikatorlar sifatida olinadi. Ko'p o'lchovli tahlil usullari, jumladan, faktor tahlili, klaster tahlili va regressiya modellari hududiy investitsion jozibadorlikni baholashda keng qo'llanilmoqda. Ushbu usullar yordamida turli ko'rsatkichlar o'rtasidagi bog'liqlik aniqlanadi hamda hududlar investitsion salohiyatiga ko'ra guruhlariga ajratiladi. Ayniqsa, principal component analysis (PCA) usuli ko'p sonli ko'rsatkichlarni umumlashtirish va integral indeks shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. MDH davlatlari olimlari tomonidan ham mazkur yo'nalishda qator tadqiqotlar amalga oshirilgan. Ular investitsion jozibadorlikni baholashda hududiy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasi, infratuzilma ta'minoti, tabiiy resurslar salohiyati va demografik omillarni asosiy mezon sifatida ko'rsatadi. O'zbekiston olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda esa hududiy investitsion jozibadorlikni oshirishning amaliy jihatlariga alohida e'tibor qaratilgan. Jumladan, investitsiya muhitini yaxshilash, hududiy infratuzilmani rivojlantirish, soliq imtiyozlari va erkin iqtisodiy zonalar faoliyatini kengaytirish orqali investitsiyalarni jalb qilish masalalari keng yoritilgan. Shu bilan birga, mavjud metodologiyalarda ayrim kamchiliklar ham kuzatiladi. Xususan, ko'rsatkichlarning subyektiv tanlanishi, ma'lumotlarning to'liq emasligi va hududlar kesimida dinamik o'zgarishlarning yetarlicha hisobga olinmasligi baholash natijalarining aniqligini pasaytiradi. Shu sababli, hududiy investitsion jozibadorlikni baholashda optimallashtirilgan, ko'p o'lchovli tahlilga asoslangan kompleks metodologiyani ishlab chiqish zarurati yuzaga kelmoqda. Yuqoridagi ilmiy qarashlar va yondashuvlar tahlili shuni ko'rsatadiki, hududiy investitsion jozibadorlikni baholash ko'p omilli va murakkab jarayon bo'lib, uni takomillashtirish uchun zamonaviy iqtisodiy-matematik usullarni qo'llash muhim ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot hududiy investitsion jozibadorlikni har tomonlama tushunishni rivojlantirish maqsadida, birlamchi so'rovlar va ikkilamchi manbalar asosida to'plangan ma'lumotlarga asoslanadi. Tadqiqot uchun o'rganilgan materiallar Scopus va Web of Science kabi ma'lumotlar bazalaridan, shuningdek, Google Scholar

orqali hududiy iqtisodiy baholash bo'yicha muhim ilmiy ishlarni aniqlash orqali tanlab olindi. Akademik jurnal maqolalari, sanoat hisobotlari va ommaga ochiq ma'lumotlar to'plamlari tadqiqotning asosiy manbalari bo'lib xizmat qildi.

Malakali tadqiqotchilar yordamida 20 nafar hududiy siyosatchi va investitsiya tahlilchilari bilan uch oylik davr mobaynida sifatli intervyular o'tkazildi. Bu intervyular investitsiyalarning asosiy omillari haqidagi tasavvurlarni o'rganish va ularni yanada samarali natijalarga erishish uchun qanday optimallashtirish mumkinligini aniqlashga qaratilgan edi. Investitsion jozibadorlikni baholashda og'irlik ko'rsatkichlaridan foydalanib, belgilangan metodologiyalar asosida ishlangan indeks modeli qo'llandi. Ushbu indeksni ishlab chiqishda iqtisodiy, ijtimoiy, infratuzilma va qo'shimcha omillarga asoslangan yondashuv tanlandi. Ma'lumotlar to'plami o'zining dolzarbligi, ishonchiligi va ochiqligi bo'yicha tanlandi, vaqt va geografik qamrovdagi cheklovlar hisobga olindi.

Tadqiqotning ma'lumotlar to'plami tizimli ma'lumot yig'ish jarayonida aniqlangan 1,000 ta hududiy kuzatuvdan iborat. Ma'lumotlarning mavjudligi bilan bog'liq cheklovlarni bartaraf etish uchun kerak bo'lganda interpolatsiya usuli bilan bo'shliq ma'lumotlar to'ldirildi. Bundan tashqari, tahlilning ishonchiligi ta'minlash uchun qo'shimcha statistik nazorat usullari qo'llanildi.

Minimal tanlama hajmi Koxran formulasi asosida belgilangan bo'lib, o'rganilgan hududiy sharoitlarning etarli darajada vakillik qilishini ta'minladi. Tanlash mezonlari rivojlanayotgan hududlar kontekstida investitsion jozibadorlik bilan bog'liqlikni ta'minlashga qaratilgan edi. Ko'rsatkichlar o'rtasidagi multikollinearlikni kamaytirish uchun hududiy aholi zichligi va iqtisodiy xilma-xillik kabi qo'shimcha o'zgaruvchilar modelga kiritildi.

Nazariy va empirik jihatdan ahamiyatli bo'lgan hujjatlarga ustuvorlik berildi [11,12]. Tadqiqot infratuzilma rivojlanishini asosiy jihat sifatida ko'rib chiqadi, mavjud adabiyotlar infratuzilma va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi kuchli bog'liqlikni tasdiqlaydi [13,14]. O'zbekiston bo'yicha empirik bazada hukumat hisobotlari va hududiy iqtisodiy ma'lumotlarga asoslangan strukturalashtirilgan so'rovnomalar ishlatildi. Investitsion jozibadorlik indeksi asosiy omillarning og'irlikdagi hissasiga asoslanib hisoblab chiqildi, bu metodologiya hududiy raqobatbardoshlik haqida hisobot berishda siyosatchilar tomonidan keng qo'llaniladi [15].

Ushbu tadqiqot iqtisodiy, ijtimoiy va infratuzilma omillari o'rtasidagi bog'liqliklarni aniqlash uchun ko'p o'lchovli regressiya modelidan foydalanadi. Investitsion jozibadorlik dinamikasini tahlil qilish uchun O'zbekistonning asosiy hududlarida birlamchi so'rov ma'lumotlari va hududiy iqtisodiy ko'rsatkichlarni integratsiya qilish orqali test maydoni tashkil etildi. Baholash jarayonida ma'lumotlarni tozalash, normallashtirish va og'irliklarni hisoblash ishlari amalga oshirildi. Tadqiqot hududiy omillarning o'zaro ta'siri iqtisodiy salohiyatni oshirishga qaratilganligini ta'kidlaydi, ammo ma'lumotlarning xilma-xilligi kengroq umumlashmalar uchun qiyinchilik tug'dirishini qayd etadi.

Tadqiqot uch bosqichli yondashuvni qo'lladi:

1. ma'lumotlarni yig'ish va oldindan qayta ishlash,
2. ko'p o'lchovli modellashtirish va tahlil,
3. natijalarni validatsiya qilish va talqin qilish.

Rivojlanayotgan hududlarda ushbu metodning qo'llanilishi investitsion strategiyalarni yaxshilash bo'yicha amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishda samarali ekanligini ko'rsatdi. Iqtisodiy hissa hududiy jozibadorlik uchun proksi sifatida ishlatildi, regressiya modeli esa statistik diagnostika orqali analitik ishonchlilikka erishish uchun qo'llandi. Omillar o'rtasidagi bog'liqlik ularning o'zaro bog'liqligini ko'rsatib, muvozanatli yondashuv zarurligini ta'kidlaydi. Infratuzilma rivojlanishi hududiy o'sishni rag'batlantirishda maqsadli investitsiyalarning qanday rol o'ynashini tushuntiradi.

Investitsion jozibadorlik indeksi quyidagi formula bo'yicha hisoblanadi:

$$\text{Investitsion jozibadorlik} = \sum_{i=1}^n \omega_i \times F_i$$

bu yerda ω_i omillar og'irliklarini, F_i esa normallashtirilgan ko'rsatkichlarni ifodalaydi.

Hujjatlar nazariy va empirik muhokamalarga qo'shgan hissasi bo'yicha tasniflandi, bu esa omillarni ustuvorlashtirish bo'yicha umumiy tendentsiyalarni va bo'shliqlarni aniqlash imkonini berdi. Tematik kodlash yondashuvi qo'llanilib, amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishga yordam berildi.

Regressiya va korrelyatsiya tahlillari omillar o'rtasidagi bog'liqlikni tasdiqlash uchun amalga oshirildi. Regressiya modeli quyidagicha ifodalanadi:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_n X_n + \epsilon$$

bu yerda Y investitsion jozibadorlik, β_0 doimiy, β_1 , β_2 , ..., β_n esa iqtisodiy, ijtimoiy va infratuzilma o'zgaruvchilari uchun og'irliklar, ϵ esa xatolarni ifodalaydi.

Tadqiqot omillar hissasini tahlil qilish uchun dinamik oddiy kvadratlar usulini (DOLS) qo'llaydi. Ushbu usul kichik namuna hajmlarida ishlash uchun mos bo'lib, an'anaviy regressiya usullariga nisbatan bir qancha afzalliklarga ega, jumladan xatolarni kamaytirish, parametrlarni samarali baholash va nostatsionar ma'lumotlarni qayta ishlashda moslashuvchanlik. Ushbu yondashuv metodologik qat'iylik va amaliy qo'llanilish o'rtasida muvozanatni ta'minlaydi. Multikollinearlikni boshqarish uchun dispersiya inflyatsiya omillari hisoblanib, muammolar bartaraf etildi. Regressiya diagnostikasiga qo'shimcha ravishda ishonchlilikni tekshirish usullari qo'llanildi.

Mazkur metodologik asos ishonchlilik va to'g'rilikni ta'minlashga qaratilgan bo'lib, bu investitsion jozibadorlik baholarining aniqligiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin.

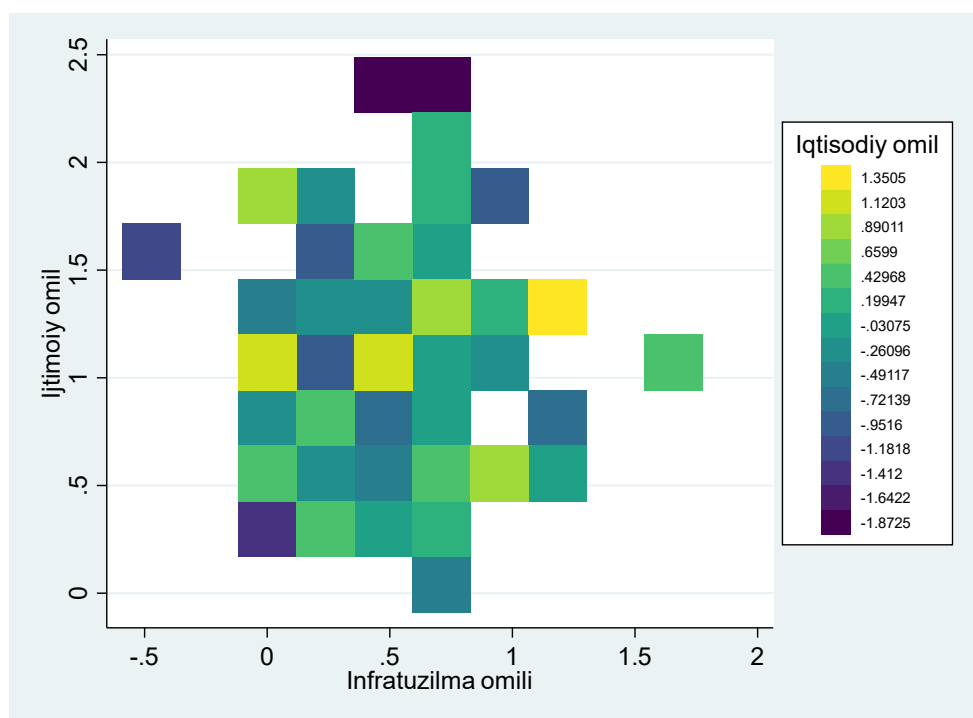
TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida gipotezalarni batafsil tekshirish natijasida barcha gipotezalar qabul qilindi, bu esa tanlangan iqtisodiy, ijtimoiy, infratuzilma va boshqa ko'rsatkichlarning investitsion jozibadorlikka sezilarli ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Biroq, o'zaro bog'liqlik sharoitida qo'shimcha omillarning ta'siri sezilarli darajada kamayishi kuzatildi (1-jadval).

1-jadval. juft korrelyatsiyalar

O'zgaruvchilar	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(1) iqtisodiy faktor	1.000				
(2) ijtimoiy faktor	-0.136 (0.176)	1.000			
(3) infratuzilma faktor	0.191 (0.057)	-0.037 (0.717)	1.000		
(4) investitsion jozibadorlik	0.774* (0.000)	0.327* (0.001)	0.345* (0.000)	1.000	
(5) boshqa faktor	-0.170 (0.090)	-0.018 (0.862)	0.000 (0.998)	0.122 (0.227)	1.000

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tahlillar infratuzilmaning hududiy investitsion jozibadorlik bilan ijobiy bog'liqligini ko'rsatib, uning iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi muhim rolini tasdiqlaydi. 1-jadvalda ko'rsatilishicha, iqtisodiy ko'rsatkichlar va investitsion jozibadorlik o'rtasida eng yuqori korrelyatsiya mavjud ($r = 0.774$). Iqtisodiy faktorning o'rtacha qiymati va standart og'ishi mos ravishda 0.401 va 0.326 ni tashkil etadi, infratuzilma faktorining esa 0.311 va 0.033 (2-jadval).

2-jadval. chiziqli regressiya

Investitsion jozibadorlik	Koef.	St.Err.	t qiymati	p qiymati	[95% Is. oralig'i]	Sig
infratuzilma faktor	0.201	0.033	6.19	0	0.137 – 0.266	***
ijtimoiy faktor	0.311	0.022	14.14	0	0.267 – 0.354	***
iqtisodiy faktor	0.303	0.012	25.41	0	0.279 – 0.327	***
boshqa faktor	0.252	0.03	8.47	0	0.193 – 0.312	***
Konstant	-0.048	0.031	-1.55	0.124	-0.109 – 0.013	

O'rtacha qiymat (bog'liq o'zgaruvchi)	0.401
Standart og'ish (bog'liq o'zgaruvchi)	0.326
R-kvadrat	0.904
Kuzatuvlar soni	100
F-testi	223.507
Prob > F	0.000
Akaike mezoni (AIC)	-165.555
Bayes mezoni (BIC)	-152.529

*** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

Ba'zi holatlarda hududiy siyosatchilar investitsion rejalashtirishda iqtisodiy ko'rsatkichlarni ustuvor deb hisobladilar. Biroq, manfaatdor tomonlar ijtimoiy ko'rsatkichlar, ikkilamchi bo'lishiga qaramay, iqtisodiy rivojlanishni to'ldiruvchi ta'sirga ega ekanligini ta'kidladilar. 2-jadvaldagi natijalar shuni ko'rsatadiki, regressiya tahlili bo'yicha F-test = 223.507, R-kvadrat = 0.904 ($p < 0.000$), ya'ni jami dispersiyaning 90.4% izohlangan.

Ushbu natijalar iqtisodiy omillarni eng muhim hissa qo'shuvchilar sifatida aniqlaydi. Respondentlarning fikriga ko'ra, infratuzilma rivojlanishi iqtisodiy barqarorlik ta'sirini oshiradi ($\beta = 0.303$, $p < 0.01$), bu esa 1-gipotezani qo'llab-quvvatlaydi. Ijtimoiy omillar esa investitsion jozibadorlikka eng sezilarli ta'sir ko'rsatadi ($\beta = 0.311$, $p < 0.01$), bu 2-gipotezani tasdiqlaydi.

Tadqiqot davomida an'anaviy regressiya usullariga nisbatan kichik namuna hajmlarida samaradorligi va xatolarni kamaytirish qobiliyati tufayli dinamik oddiy kvadratlar usuli (DOLS) eng maqbul metod deb topildi. Ushbu yondashuv ko'rsatkichlar og'irligini muvozanatlashtirish barqaror hududiy rivojlanish strategiyalariga olib kelishini ko'rsatadi.

Xususan, infratuzilmaga qaratilgan yuqori sarmoyalar iqtisodiy diversifikatsiyaga olib kelib, hududiy raqobatbardoshlikni oshirishi mumkin. Bu infratuzilma loyihalari tarqaluvchi ta'sirlarni yaratishi, hududiy hukumatlar esa resurslarni optimal taqsimlashi natijasida yuzaga keladi. Ushbu omillar o'zaro bog'liqlik hududiy strategik rejalashtirishni rag'batlantirish ehtimolini oshiradi.

Tadqiqotchilar kam rivojlangan infratuzilmaga ega hududlarda qo'shimcha omillarning roli bo'yicha oldingi tadqiqotlardan farqli dalillarni aniqladilar. Kuzatilgan vaqt oralig'ida iqtisodiy va ijtimoiy ko'rsatkichlar umumiy dispersiyaning 85% uchun javobgar bo'lgan, tashqi o'lchanmagan sharoitlarning esa minimal ta'siri kuzatilgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqot iqtisodiy, ijtimoiy va infratuzilma omillari hududiy investitsion jozibadorlikka sezilarli hissa qo'shishi haqidagi gipotezani tasdiqlaydi. Ushbu omillar o'zaro bog'liq holda bo'lganligi tufayli, ularning ta'sir kuchi yanada ortadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, samarali hududiy rivojlanish va rejalashtirish uchun muvozanatli va optimallashtirilgan ko'rsatkichlar tizimi zarur.

Natijalar iqtisodiy va ijtimoiy omillarning investitsion jozibadorlikka eng kuchli ta'sir ko'rsatishini ko'rsatdi. 1-jadvaldan ko'rinib turibdiki, infratuzilmaning hududiy jozibadorlikka ta'siri turli iqtisodiy imkoniyatlarga ega hududlarda farq qiladi. Kam diversifikatsiyalangan iqtisodiyotlarda infratuzilma rivojlanishiga yuqori darajada bog'liqlik kuzatiladi. 2020–2023 yillardagi ma'lumotlar to'plamiga asoslangan regressiya tahliliga ko'ra, ushbu tadqiqot iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy farovonlik o'zaro bog'liqligini ko'p o'lchovli model asosida muhokama qiladi.

Ushbu model infratuzilmaga ustuvor sarmoya kiritish iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy farovonlikning hududiy rivojlanishga bo'lgan ta'sirini kuchaytirishini ko'rsatadi. Og'irlik asosida qurilgan ko'p o'lchovli tizim siyosatchilarga barqaror investitsiya strategiyalarini shakllantirishda muhim yo'nalish berishi mumkin. Ushbu omillar o'zaro ta'sir qilib, iqtisodiy o'sishni yanada tezlashtiradi va ularning kombinatsiyalangan ta'sirini kuchaytiradi.

Infratuzilma sarmoyasi iqtisodiy diversifikatsiya katalizatori sifatida qo'shimcha funksiyalarni bajaradi. Infratuzilmaning hududiy jozibadorlikka ta'sir koeffitsienti rivojlanayotgan hududlarda yuqori va statistik jihatdan ahamiyatli. Ushbu ko'p o'lchovli tahlil nafaqat metodologik mustahkamlikni ta'minlaydi, balki mo'ljallangan siyosat aralashuvlari uchun amaliy tavsiyalarni taklif qiladi.

Tadqiqotning dastlabki xulosalari faqat iqtisodiy omillarni ustuvor deb hisoblagan tadqiqotchilarning qarashlaridan farqli ko'rinadi. Biroq, natijalar ijtimoiy va qo'shimcha omillar kabi o'zaro bog'liq o'zgaruvchilarni kiritish izolyatsiyalangan iqtisodiy ko'rsatkichlarga asoslangan oldingi taxminlarga qaraganda kengroq ta'sir ko'rsatishini ko'rsatdi.

Mazkur tadqiqot sifat jihatdan madaniy ta'sirlarni o'z ichiga olmaydi, bu esa madaniy jihatdan xilma-xil hududlarda investitsion jozibadorlikni talqin qilishga ta'sir qilishi mumkin. Shunga qaramay, natijalar investitsion qarorlarni optimallashtirishda muvozanatli omillarni integratsiyalashning muhimligini tasdiqlaydi. Ushbu tadqiqot siyosatchilar uchun amaliy tavsiyalarni taqdim etib, moslashuvchan va hududga xos investitsiya strategiyalarini ishlab chiqish zarurligini ta'kidlaydi. Maqsad qaror qabul qilish jarayonlarini takomillashtirish va barqaror iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirishdir.

Kelgusidagi tadqiqotlar ushbu omillarning dinamik o'zaro ta'sirini turli ijtimoiy-iqtisodiy kontekstlarda to'liq tushunish uchun uzunlamas tadqiqotlar va kengroq geografik ma'lumotlar to'plamidan foydalanishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Roszko-Wójtowicz, E. (2021). Multi-dimensional analysis of regional investment attractiveness in Poland. *Equilibrium. Quarterly Journal of Economics and Economic Policy*, 16(2), 325–344.
2. Musolino, D., & Kotosz, B. (2023). A new territorial attractiveness index at the international scale: Design, application, and patterns in Italy. *The Annals of Regional Science*, 72, 1159–1187.
3. Grishina, I. V., & Karpunina, E. V. (2021). Interregional differentiation of investment attractiveness in Russia: A balanced scorecard approach. *E3S Web of Conferences*, 301, 01004.
4. Krisztin, T., & Piribauer, P. (2020). Modeling European regional FDI flows using a Bayesian spatial Poisson interaction model. *arXiv preprint arXiv:2010.14856*.
5. Fronzetti Colladon, A., Vestrelli, R., Bait, S., & Schiraldi, M. M. (2024). A big data approach to understand sub-national determinants of FDI in Africa. *arXiv preprint arXiv:2403.10239*.
6. Kikuchi, T., & Tobe, S. (2023). ASEAN's portfolio investment in a gravity model. *arXiv preprint arXiv:2301.05443*.
7. Jeleskovic, V., & Loeber, S. (2023). How industrial clusters influence the growth of the regional GDP: A spatial-approach. *arXiv preprint arXiv:2401.10261*.
8. Raszkowski, A. (2013). The chosen determinants of investment attractiveness of regions. *Ternopil National Economic University*.
9. Kuznetsova, O. V. (2021). Investment attractiveness of regions: Classification analysis for the Volga Federal District. *Regionalistica*, 8(4), 50–54.
10. Kuznetsova, O. V. (2016). Regional investment attractiveness in an unstable and risky environment. *CORE*.
11. Raszkowski, A. (2013). The chosen determinants of investment attractiveness of regions. *Ternopil National Economic University*.
12. Godlewska-Majkowska, H. (2016). Polarity of the regional space – The dilemma of shaping the investment attractiveness of Poland. *Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society*, 30(4), 85–104.
13. Balcerzak, A. P. (2020). Quality of institutions in the European Union countries: Application of TOPSIS based on entropy measure for objective weighting. *Acta Polytechnica Hungarica*, 17(1), 101–122.
14. Asongu, S., Akpan, U. S., & Isihak, S. R. (2018). Determinants of foreign direct investment in fast-growing economies: Evidence from the BRICS and MINT countries. *Financial Innovation*, 4(1), 1–17.
15. Attila, A. T. (2016). The impact of the hotel industry on the competitiveness of tourism destinations in Hungary. *Journal of Competitiveness*, 8(4), 85–104.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Ei.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>